

Infracțiuni prevăzute în legi speciale

JURISPRUDENȚA CURȚII DE JUSTIȚIE
A UNIUNII EUROPENE ȘI JURISPRUDENȚA NAȚIONALĂ

CAPITOLUL I**FAPTE DE CORUPTIE. ATINGERE ADUSĂ INTERESELOR FINANCIARE****ALE UNIUNII EUROPENE.....11**

1. Protecția intereselor financiare ale Uniunii Europene. Recuperarea unei restituiri la export acordate în mod nejustificat. Garanție eliberată în mod nejustificat. Dobânzi datorate. Termen de prescripție. Momentul de la care începe să curgă termenul. Întreruperea termenului. Limita maximă	11
2. Legislație națională care prevede termene de prescripție absolute care pot conduce la nepedepsirea infracțiunilor. Atingere potențială adusă intereselor financiare ale Uniunii Europene	22
3. Obligație de a lăsa neaplicată orice dispoziție de drept intern care poate aduce atingere obligațiilor impuse statelor membre de dreptul Uniunii	32
4. Complicitate la folosire sau prezentare cu rea-credință de documente ori declarații false, inexakte sau incomplete, dacă fapta are ca rezultat obținerea pe nedrept de fonduri din bugetul general al Uniunii Europene sau din bugetele administrate de aceasta	41

CAPITOLUL II**CONTRABANDA.....53**

5. Importuri paralele de produse medicamentoase veterinară. Regim național de autorizare prealabilă. Excluderea crescătorilor de animale de la beneficiul procedurii simplificate de autorizare a introducerii pe piață. Obligația de a dispune de o autorizație de a efectua comerț angro. Obligația de a dispune de un sediu pe teritoriul statului membru de import. Obligații de farmacovigilență	53
6. Regimul general al accizelor. Tutun prelucrat care circulă în regim de suspendare a accizelor. Răspunderea antrepozitarului autorizat. Posibilitatea statelor membre de a face antrepozitarul autorizat răspunzător în solidar pentru plata sumelor corespunzătoare sancțiunilor pecuniare aplicate autorilor unui act de contrabandă. Principiile proporționalității și securității juridice	63
7. Regimul general al produselor supuse accizelor. Impozitarea mărfurilor de contrabandă. Mărfuri puse în consum într-un stat membru și transportate către un alt stat membru. Stabilirea statului membru competent. Dreptul statului de tranzit de a imposta mărfurile menționate	71
8. Notiunea „debitor” al datoriei vamale. Aranjament artificial destinat evitării taxelor suplimentare datorate. Caracter fals al informațiilor care stau la baza unei declarații vamale. Persoanele care pot fi considerate responsabile pentru datoria vamală. Termen de prescripție	75
9. Codul vamal comunitar. Transport efectuat sub acoperirea unui carnet TIR. Asociație garantă. Descărcare neregulamentară. Determinarea locului încălcării. Recuperarea taxelor la import	85

10. Produse puse în consum într-un stat membru și deținute în scopuri comerciale într-un alt stat membru. Exigibilitatea accizelor de la un deținător al acestor produse care le-a dobândit în statul membru de destinație. Achiziționare în urma operațiunii de intrare.	93
11. Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen. Țigări de contrabandă. Importuri în mai multe state contractante. Urmărire penală în diferite state contractante	96
12. Regulamentul (CEE) nr. 1697/79. Recuperarea ulterioară a taxelor la import. Act care poate declanșa urmărirea penală. Autoritate competență să califice actul	105
13. Nașterea datoriei vamale. Introducere neregulată de mărfuri. Punere sub sechestrul cu confiscare. Stingerea datoriei vamale. Momentul la care trebuie să intervină punerea sub sechestrul	110
14. Noțiunea de mărfuri „puse sub sechestrul și confiscate simultan sau ulterior”. Regulamentul de aplicare a Codului vamal. Introducere ilegală de mărfuri. Transporturi de mărfuri efectuate sub acoperirea unui carnet TIR. Punere sub sechestrul și distrugere. Determinarea statului membru în care iau naștere datoria vamală, accizele și TVA-ul. Stingerea datoriilor vamale și fiscale	117
15. Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României. Necunoașterea de către inculpat a faptului că este interzisă producerea de țigarete în afara antrepozitului fiscal. Culpă fără prevedere.....	132

CAPITOLUL III

MONOPOLUL DE STAT	140
16. Jocuri de noroc. Reglementare restrictivă a unui stat membru. Sanctiuni cu caracter penal. Motive imperitive de interes general. Proporționalitate. Dreptul la protecție jurisdicțională efectivă	140
17. Jocuri de noroc. Reglementare a unui stat membru care interzice, sub sancțiune penală, exploatarea de aparate de tip slot-machine cu câștig limitat (kleines Glücksspiel) în lipsa unei concesiuni acordate de autoritatea competență. Apreciere a proporționalității atât pe baza obiectivului reglementării la momentul adoptării sale, cât și a efectelor acesteia cu ocazia punerii sale în aplicare. Efecte constatate în mod empiric cu certitudine	147
18. Jocuri de noroc. Hotărâre a Curții care a declarat incompatibilă cu dreptul Uniunii reglementarea națională privind concesiunile pentru activitatea de colectare de pariuri. Reorganizarea sistemului printr-o nouă procedură de cerere de ofertă. Cesiune cu titlu gratuit a folosinței bunurilor materiale și imateriale deținute în proprietate și care constituie rețeaua de gestionare și de colectare a jocului. Restricție. Motive imperitive de interes general. Proporționalitate	151
19. Monopol public în materie de pariuri pe competițiile sportive. Autorizație administrativă prealabilă. Excludere a operatorilor privați. Colectare de pariuri în	

Respect pentru datele personale	numele unui operator stabilit în alt stat membru. Sanctiuni penale. Tranzitie către un regim care prevede acordarea unui număr limitat de licențe unor operatori privați. Principiile transparenței și imparțialității. Obligația de notificare.....	157
20.	Libertatea de alegere a ocupației și dreptul la muncă, libertatea de a desfășura o activitate comercială, dreptul de proprietate, dreptul la o cale de atac efectivă și la un proces echitabil, principiul <i>ne bis in idem</i> . Punerea în aplicare a dreptului Uniunii. Jocuri de noroc. Reglementare restrictivă a unui stat membru. Sanctiuni penale. Motive imperitative de interes general	172
21.	Reglementare națională care acordă un drept exclusiv pentru desfășurarea, gestionarea, organizarea și funcționarea jocurilor de noroc unei singure întreprinderi, având forma juridică a unei societăți pe acțiuni cotate la bursă. Publicitatea pentru jocurile de noroc și extinderea în alte state membre ale Uniunii Europene. Control exercitat de stat.....	178
22.	Reglementare națională prin care se prevede un monopol pentru exploatarea jocurilor de cazinou pe internet. Politică comercială expansionistă. Controale asupra operatorilor de jocuri de noroc efectuate în alte state membre. Atribuirea unui monopol unei societăți de drept privat. Posibilitatea de a obține monopolul rezervată numai societăților de capitaluri cu sediul social pe teritoriul național. Interdicția pentru titularul monopolului de a crea o sucursală în afara statului membru de stabilire	187
23.	Regim de exclusivitate în ceea ce privește administrarea pariurilor hipice în afara hipodromului. Restricție privind libera prestare a serviciilor. Motive imperitative de interes general. Obiective privind lupta împotriva dependenței de joc și împotriva activităților frauduloase și criminale și contribuția la dezvoltarea rurală. Măsură restrictivă care trebuie să urmărească reducerea ocaziilor de a juca și limitarea activităților de jocuri de noroc în mod coerent și sistematic. Operator care desfășoară o politică comercială dinamică. Politică de publicitate moderată. Apreciere a restricției privind comercializarea pe canale tradiționale și pe internet	204
24.	Reglementare națională care stabilește un sistem de concesiuni pentru exploatarea jocurilor de noroc în cazinouri. Obținerea unor concesiuni rezervate numai societăților pe acțiuni stabilite pe teritoriul național. Atribuirea tuturor concesiunilor fără nicio procedură concurențială	215
25.	Organizarea de pariuri pe competițiile sportive supusă unui monopol public la scara unui land. Obiectivul de prevenire a incitării la cheltuieli excesive legate de joc și de luptă împotriva dependenței de joc. Măsură restrictivă care trebuie să urmărească într-adevăr reducerea ocaziilor de a juca și limitarea activităților de jocuri de noroc în mod coerent și sistematic. Publicitate care emană de la titularul monopolului și care încurajează participarea la jocuri de loterie. Alte jocuri de noroc care pot fi propuse de operatori privați. Extinderea ofertei de alte jocuri de noroc. Licență acordată într-un alt stat membru	224

CAPITOLUL IV
SPĂLAREA BANILOR

26. Prevenirea utilizării sistemului finanțier în scopul spălării banilor și al finanțării terorismului. Obligația instituțiilor de credit de raportare a tranzacțiilor financiare suspecte. Instituție care își desfășoară activitatea în regim de liberă prestare a serviciilor. Identificarea unității naționale de informații financiare responsabile de primirea informațiilor. Restricție privind libera prestare a serviciilor. Motive imperitive de interes general 27. Infracțiunea de spălare a banilor. Autorul sau complicele unei infracțiuni principale nu pot avea și calitatea de autor/complice al infracțiunii derivate, prevăzută de art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, săvârșită în legătură cu produsul infracțiunii..... CAPITOLUL V FRAUDA FISCALĂ	243 243 253 28. Dobânzi plătite de o societate rezidentă drept remunerație pentru fondurile împrumutate de o societate stabilită într-o țară terță. Existența unor „legături speciale” între aceste societăți. Regim de subcapitalizare. Nedeductibilitatea dobânzilor aferente părții de îndatorare considerate excesivă. Deductibilitate în cazul dobânzilor plătite unei societăți rezidente pe teritoriul național. Fraudă fiscală. Aranjamente pur artificiale. Condiții de concurență deplină 29. Regimul tranzitoriu al schimburilor comerciale dintre statele membre. Bunuri expediate sau transportate în cadrul Comunității. Fraudă săvârșită în statul membru de sosire. Luare în considerare a fraudei în statul membru de expediție. Refuzul beneficiului drepturilor de deducere, de scutire sau de rambursare. Lipsa unor dispoziții ale dreptului național 30. Locul prestării serviciilor furnizate pe cale electronică. Stabilire artificială a acestui loc prin intermediul unui aranjament lipsit de realitate economică. Utilizare de către administrația fiscală de probe obținute în cadrul unei proceduri penale paralele și neîncheiate, fără cunoștința persoanei impozabile. Interceptări de telecomunicații și ridicări de mesaje electronice 31. Furnizor care nu dispune de mijloacele necesare. Noțiunea de fraudă fiscală. Obligația de a constata din oficiu existența fraudei fiscale. Cerința prestării în mod efectiv a serviciului. Obligația de a ține o contabilitate suficient de detaliată. Interdicție pentru instanță de a califica din punct de vedere penal fraudă și de a agrava situația reclamantului 32. Acțiune formulată de o autoritate publică. Noțiunea „materie civilă și comercială”. Daune-interese solicitate ca urmare a participării la o fraudă fiscală a unui terț care nu este persoană impozabilă în scopuri de TVA 33. Fraudă privind TVA-ul. Refuzul scutirii de la plata TVA-ului pentru livrări intracomunitare de bunuri. Participare activă a vânzătorului la fraudă.
	258 258 265 275 292 301

Competențele statelor membre în cadrul combaterii fraudei fiscale și abuzurilor posibile.....	306
34. Lipsa din depozitul unei persoane impozabile a mărfurilor care i-au fost furnizate. Principiile neutralității fiscale și proporționalității. Fraudă fiscală. Nereguli în contabilitate. Disimulare de livrări și de venituri. Stabilirea bazei de impozitare.....	313
35. Legislație fiscală în materia subcapitalizării filialelor. Includere în beneficiul impozabil al unei societăți împrumutătoare a dobânzilor la împrumuturi plătite de o filială împrumutată nerezidentă. Scutirea dobânzilor plătite de o filială împrumutătoare rezidentă. Repartizare echitabilă a competenței de impozitare între statele membre. Necesitatea de a preveni riscul de evaziune fiscală	319
36. Libera circulație a capitalurilor. Taxă reținută la sursă. Dividende distribuite de o filială rezidentă către o societate-mamă nerezidentă deținută în mod direct sau indirect de rezidenți ai unor state terțe. Prezumție. Fraudă fiscală și abuz fiscal.....	325
37. Compatibilitatea legislației naționale cu Dreptul Uniunii Europene. Societăți din state membre diferite. Regim fiscal comun. Fuziune prin absorție. Autorizare prealabilă de către administrația fiscală. Fraudă fiscală	334
38. Combaterea fraudei fiscale. Factură emisă de un contribuabil declarat „inactiv” de administrația fiscală. Risc de fraudă. Refuzarea dreptului de deducere. Proporționalitate. Refuzul de a lua în considerare dovezi privind absența unei fraude sau a unei pierderi fiscale. Limitarea în timp a efectelor hotărârii care urmează a fi pronunțată	344
39. Societate-mamă. Holding. Reținere la sursă a impozitelor pentru profiturile distribuite unei societăți-mamă holding nerezidente. Scutire. Fraudă și abuz în materie fiscală. Prezumție	352
40. Evaziune fiscală prin evidențierea, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive și evaziune fiscală prin sustragerea de la efectuarea verificărilor financiare, fiscale sau vamale, prin nedeclararea, declararea fictivă ori declararea inexactă cu privire la sediile principale sau secundare ale persoanelor verificate	365
41. Evaziune fiscală în formă continuată. Instigare la tăiere fără drept de arbori în formă continuată	375

**FAPTE DE CORUPTIE ATINGERE ADUSĂ INTERESELOR FINANCIARE
ALE UNIUNII EUROPENE****1**

Protecția intereselor financiare ale Uniunii Europene. Recuperarea unei restituiri la export acordate în mod nejustificat. Garanție eliberată în mod nejustificat.
Dobânzi datorate. Termen de prescripție. Momentul de la care începe să curgă termenul. Întreruperea termenului. Limita maximă

Termenul de prescripție prevăzut de articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2988/95 al Consiliului din 18 decembrie 1995 privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene este aplicabil recuperării de creațe constând în dobânzi datorate.

Faptul că un operator economic este debitor al unor creațe constând în dobânzi nu constituie o „abatere continuă sau repetată”. Asemenea creațe trebuie considerate ca rezultând din aceeași abatere, în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2988/95, care determină recuperarea ajutoarelor și a sumelor primite în mod nejustificat care constituie creațele principale.

În ceea ce privește acțiunile în justiție ce determină adoptarea unor măsuri administrative care au ca scop recuperarea unor creațe constând în dobânzi, termenul de prescripție începe să curgă de la data săvârșirii abaterii ce dă dreptul la recuperarea ajutoarelor și a sumelor nedatorate pe baza cărora sunt calculate aceste dobânzi, și anume de la data elementului constitutiv al acestei abateri care se produce ultimul, mai precis, fie data acțiunii sau a amisiunii, fie data prejudiciului.

În ceea ce privește acțiunile în justiție ce determină adoptarea unor măsuri administrative având ca scop recuperarea unor dobânzi, prescripția se împlineste la expirarea termenului prevăzut la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 2988/95, atunci când, în acest termen, autoritatea competență, deși a solicitat rambursarea ajutoarelor sau a sumelor încasate în mod nejustificat de operatorul economic în cauză, nu a adoptat nicio decizie în ceea ce privește aceste dobânzi.

Un termen de prescripție, prevăzut de dreptul național, mai lung decât cel prevăzut la articolul 3 alineatul (1) din regulamentul mai sus menționat, poate fi aplicat în ceea ce privește recuperarea unor creațe născute înainte de data intrării în vigoare a acestui termen și care nu erau încă prescrise în temeiul acestei din urmă dispoziții.

⇒ CJUE, Camera a patra, Hotărârea din 2 martie 2017, cauza C-584/15

Tipul și obiectul

Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2988/95 al Consiliului din 18 decembrie 1995 privind protecția intereselor

financiare ale Comunităților Europene¹, a articolului 11 din Regulamentul (CEE) nr. 3665/87 al Comisiei din 27 noiembrie 1987 de stabilire a normelor comune de aplicare a sistemului de restituiri la export pentru produsele agricole², astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 495/97 al Comisiei din 18 martie 1997³, și a articolului 5a din Regulamentul (CEE) nr. 3002/92 al Comisiei din 16 octombrie 1992 de stabilire a modalităților comune de control al utilizării și/sau destinației produselor provenind din intervenție⁴, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 770/96 al Comisiei din 26 aprilie 1996⁵.

Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Glencore Céréales France⁶, pe de o parte, și Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer), pe de altă parte, în legătură cu plata dobânzilor aferente restituirilor la export primite în mod nejustificat de această societate.

Litigiul principal și întrebările preliminare

La 26 mai 1999, Glencore a obținut un certificat pentru exportul a 3300 de tone de orz pentru malț în vrac, cu beneficiul unor restituiri la export.

În urma unui control vamal care a evidențiat abateri în modalitățile de încărcare a cerealelor pe navele destinate pentru exportul acestui orz, Office national interprofessionnel des céréales⁷ a emis o decizie de recuperare împotriva Glencore pentru o sumă totală de 93.933,85 euro, corespunzând restituirilor la export încasate în mod nejustificat, la care se adaugă o sanctiune și o penalitate de 50% și, respectiv, de 15% aplicate la quantumul acestor restituiri. Decizia de recuperare menționată a fost comunicată societății la 25 februarie 2004.

În perioada mai-septembrie 2000, Glencore a depus la autoritățile vamale declarații de export pentru o cantitate de 43.630,13 tone de grâu comun.

Ca urmare a unui control vamal care a evidențiat abateri în ceea ce privește modalitățile de depozitare a acestui grâu anterior exportului său, la 30 noiembrie 2005, Office national interprofessionnel des céréales a emis împotriva Glencore trei decizii de recuperare pentru sumele de 113.685,40 euro, de 22.285,60 euro și, respectiv, de 934.598,28 euro, cu titlu de restituire a sumelor primite în mod nejustificat de această societate. Deciziile de recuperare au fost notificate acesteia din urmă printr-o scrisoare din 5 ianuarie 2006.

După ce a atacat fără succes în fața instanței competente deciziile de recuperare menționate la punctele 15 și 17 din prezenta hotărâre, Glencore a efectuat plata sumelor solicitate, la 6 aprilie 2010, în ceea ce privește ajutoarele primite pentru exportul de orz pentru malț, și la 27 septembrie 2010, în ceea ce privește sumele referitoare la exportul de grâu comun.

Printr-o decizie din 16 aprilie 2013, la care era anexată o decizie de recuperare datată 12 aprilie 2013, FranceAgriMer a solicitat Glencore plata sumei de 289.569,05 euro cu titlu de dobânzi aferente ajutoarelor și sumelor primite în mod nejustificat de această societate.

¹ JO 1995, L 312, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 1, p. 166.

² JO 1987, L 351, p. 1.

³ JO 1997, L 77, p. 12, denumit în continuare „Regulamentul nr. 3665/87”.

⁴ JO 1992, L 301, p. 17, Ediție specială, 02/vol. 5, p. 48.

⁵ JO 1996, L 104, p. 13, Ediție specială, 02/vol. 8, p. 215, denumit în continuare „Regulamentul nr. 3002/92”.

⁶ Denumită în continuare „Glencore”.

⁷ Oficiul Național Interprofesional al Cerealelor.

Glencore a introdus o acțiune împotriva acestei decizii în fața instanței de trimitere, invocând prescripția dreptului de a recupera aceste dobânzi, având în vedere articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2988/95.

În aceste condiții, Tribunal Administrativ de Melun¹ a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele **întrebări preliminare**:

„1) Se poate deduce din conținutul [Hotărârii din 29 martie 2012, *Pfeifer & Langen* (C-564/10, EU:C:2012:190)] că articolul 3 din [Regulamentul nr. 2988/95] se aplică unor măsuri privind plata dobânzilor datorate în temeiul [articoului 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 3665/87] și al articoului 5a din [Regulamentul nr. 3002/92]?

2) Trebuie să se considere că creația privind dobânzile rezultă prin natura sa dintr-o abatere «continuă sau repetată», care începează la data plășii creaței principale și amână astfel până la această dată momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție în ceea ce o privește?

3) În cazul unui răspuns negativ la [cea de a doua întrebare], momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție trebuie stabilit în ziua săvârșirii abaterii care a dat naștere creaței principale sau nu poate fi stabilit decât la data plășii ajutorului sau a eliberării garanției corespunzătoare momentului de la care începe să curgă termenul pentru calcularea dobânzilor respective?

4) Pentru aplicarea normelor de prescripție prevăzute de Regulamentul nr. 2988/95, trebuie să se considere că orice act de intrerupere a prescripției în ceea ce privește creața principală intrerupe și prescripția care curge cu privire la dobânzi, chiar dacă nu există mențiuni referitoare la acestea în actele de intrerupere a prescripției privind creața principală?

5) Prescripția intervine prin atingerea termenului maxim prevăzut la [articoul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf] din Regulamentul nr. 2988/95 în cazul în care, în acest termen, organismul plășitor solicită rambursarea ajutorului plătit în mod nejustificat, fără a solicita în același timp plata dobânzilor?

6) Termenul de prescripție de drept comun de cinci ani, introdus în dreptul național la articoul 2224 din Codul civil prin Legea nr. 2008-561 [...], s-a putut substitui, pentru prescripțile care nu devinseră efective încă la data intrării în vigoare a acestei legi, termenului de prescripție de patru ani prevăzut de Regulamentul nr. 2988/95 în temeiul derogării prevăzute [la articoul 3 alineatul (3)] din regulamentul menționat?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2988/95 trebuie interpretat în sensul că termenul de prescripție prevăzut de această dispoziție este aplicabil recuperării de creațe constând în dobânzi, precum cele în discuție în litigiul principal, datorate în temeiul articoului 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 3665/87 și al articoului 5a din Regulamentul nr. 3002/92.

Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în conformitate cu articolul 1 din Regulamentul nr. 2988/95 și astfel cum reiese din al treilea considerent al regulamentului menționat,

¹ Tribunalul Administrativ din Melun, Franța.

acesta introduce o „reglementare generală privind controalele uniforme, măsurile și sancțiunile administrative privind abaterile de la dreptul [Uniunii]”, cu scopul de „[a combate] în toate domeniile acțiunile de natură să afecteze interesele financiare ale [Uniunii]”¹.

În acest cadru, articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2988/95 stabilește un termen de prescripție a acțiunii de patru ani de la săvârșirea abaterii ori, în cazul unei abateri continue sau repetate, din ziua în care începează săvârșirea abaterii. Cu toate acestea, potrivit dispoziției amintite, normele sectoriale pot să prevadă un termen mai scurt, care poate fi însă mai mic de trei ani.

În speță, normele sectoriale ale Uniunii relevante în litigiul principal, și anume Regulamentul nr. 3665/87, care reglementează regimul restituiriilor la export pentru produsele agricole, și Regulamentul nr. 3002/92, privind controlul utilizării și/sau al destinației produselor provenind din intervenție, nu conțin dispoziții speciale în materie de prescripție.

Dintr-o jurisprudență constantă a Curții reiese că termenul de patru ani menționat la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2988/95 este aplicabil atât abaterilor care conduc la aplicarea unei sancțiuni administrative, în sensul articolului 5 din acest regulament, cât și abaterilor, precum cele în discuție în litigiul principal, care fac obiectul unei măsuri administrative ce urmărește retragerea avantajului obținut în mod nejustificat, conform articolului 4 din regulamentul menționat².

Potrivit articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2988/95, orice abatere, în sensul articolului 1 alineatul (2) din acest regulament, atrage după sine, ca regulă generală, retragerea avantajului obținut nejustificat printre altele prin obligația de a plăti sumele datorate sau de a rambursa sumele primite în mod nejustificat. În plus, la articolul 4 alineatul (2) din regulamentul menționat se precizează că aplicarea măsurilor indicate la alineatul (1) al acestui articol se limitează la retragerea avantajului obținut, la care se adaugă, dacă acest lucru este prevăzut, dobânda, care poate fi calculată pe bază forfetară.

În speță, este cert că deciziile de recuperare în discuție în litigiul principal, emise de autoritatea administrativă competentă în vederea recuperării ajutoarelor și a sumelor primite în mod nejustificat de Glencore din cauza abaterilor săvârșite de aceasta, au fost adoptate în temeiul articolului 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 3665/87, în ceea ce privește orzul pentru malț în vrac, și în temeiul articolului 5a din Regulamentul nr. 3002/92, în ceea ce privește grâul comun de intervenție. În plus, din dosarul de care dispune Curtea reiese că decizia de recuperare privind recuperarea dobânzilor în plus față de aceste ajutoare și sume a fost adoptată de asemenea în temeiul dispozițiilor amintite.

În această privință, trebuie arătat că dispozițiile menționate prevăd în mod expres că rambursarea ajutoarelor și a sumelor primite în mod nejustificat de operatorul economic în cauză este însotită de dobânci, care se calculează pe baza acestor ajutoare și sume, în funcție de perioada cuprinsă între momentul încasării lor și cel al rambursării acestora. Articolul 5a alineatul (1) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 3002/92 prevede, în această privință, că perceperea de către autoritatea competentă a sumei astfel calculate este echivalentă cu recuperarea avantajului economic acordat pe nedrept operatorului economic vizat.

Astfel, se impune ca deciziile de recuperare în discuție în litigiul principal să fie calificate drept „măsuri administrative”, în sensul articolului 4 aliniatele (1) și (2) din Regulamentul

¹ Hotărârea din 11 iunie 2015, *Pfeifer & Langen*, C 52/14, EU:C:2015:381, punctul 20 și jurisprudența citată.

² A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 11 iunie 2015, *Pfeifer & Langen*, C 52/14, EU:C:2015:381, punctul 23 și jurisprudența citată.

nr. 2988/95, atât în măsura în care privesc suma datorată cu titlu principal, cât și în măsura în care privesc dobânzile, având în vedere că aceste decizii contribuie la retragerea avantajului obținut în mod nejustificat de operatorul economic în cauză.

Rezultă că termenul de prescripție prevăzut la articolul 3 alineatul (1) din acest reglement este aplicabil în împrejurări precum cele din litigiul principal.

Această concluzie nu este repusă în discuție de jurisprudența rezultată din Hotărârea din 29 martie 2012, *Pfeifer & Langen*¹, la care se referă instanța de trimisere. Astfel, în acea hotărâre Curtea a statuat că articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/95 trebuie interpretat în sensul că termenul de prescripție pe care îl prevede pentru recuperarea creanței principale nu este aplicabil în cazul recuperării dobânzilor născute din această creanță, o asemenea interpretare privea o situație în care dobânzile erau datorate doar în temeiul dreptului național, iar nu, precum în speță, în temeiul dreptului Uniunii.

Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2988/95 trebuie interpretat în sensul că termenul de prescripție prevăzut de această dispoziție este aplicabil recuperării de creanțe constând în dobânzi, precum cele în discuție în litigiul principal, datorate în temeiul articolului 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 3665/87 și al articolului 5a din Regulamentul nr. 3002/92.

Cu privire la a doua întrebare

Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimisere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 trebuie interpretat în sensul că faptul că un operator economic este debitor al unor creanțe constând în dobânzi, precum cele în discuție în litigiul principal, constituie o „abatere continuă sau repetată”, în sensul acestei dispoziții, cu privire la care termenul de prescripție curge din ziua rambursării ajutoarelor sau sumelor primite în mod nejustificat, care constituie principalul.

Trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, o abatere este „continuă sau repetată”, în sensul articolului 3 alineatul (1) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 2988/95, atunci când este comisă de un operator economic care obține avantaje economice dintr-un ansamblu de operațiuni similare care încalcă aceeași dispoziție a dreptului Uniunii².

În lumina acestei definiții, guvernul francez arată în esență, în observațiile prezentate Curții, că abaterea, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95, aflată la originea fiecărei dintre creanțele constând în dobânzi în discuție în litigiul principal trebuie considerată ca fiind distinctă de abaterea care a dat naștere creanțelor principale. Ar exista astfel o abatere continuă care constă în neplata îndelungată a creanței principale, pe întreaga perioadă în care operatorul economic rămâne debitor al acestei creanțe.

Cu toate acestea, nu se poate considera că dobânzile precum cele în discuție în litigiul principal izvorăsc dintr-o abatere, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95, care ar fi diferită de cea care determină recuperarea ajutoarelor și a sumelor care constituie principalul.

¹ C 564/10, EU:C:2012:190.

² Hotărârea din 11 iunie 2015, *Pfeifer & Langen*, C 52/14, EU:C:2015:381, punctul 49, precum și jurisprudența citată.

Astfel, trebuie amintit că săvârșirea unei abateri, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95, presupune întrunirea a două condiții, și anume o acțiune sau o omisiune a unui operator economic care constituie o încălcare a dreptului Uniunii, precum și un prejudiciu sau un prejudiciu potențial adus bugetului Uniunii¹.

În ceea ce privește condiția referitoare la existența unei încălcări a dreptului Uniunii, din articolul 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 3665/87 și din articolul 5a din Regulamentul nr. 3002/92 rezultă că aceeași încălcare a unei dispoziții a dreptului Uniunii dă dreptul atât la recuperarea sumelor primite în mod nejustificat din cauza acestei încălcări, cât și la încasarea de dobânzi în plus față de aceste sume, care contribuie la recuperarea avantajului economic acordat în mod nejustificat operatorului economic în cauză.

În ceea ce privește condiția referitoare la existența unui prejudiciu sau a unui prejudiciu potențial produs bugetului Uniunii, trebuie arătat că dobânzile prevăzute la articolul 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 3665/87 și la articolul 5a din Regulamentul nr. 3002/92 constituie dobânzi compensatorii destinate să reflecte valoarea actualizată a „prejudiciului”, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95, între data producerii acestuia și cea a rambursării de către operatorul economic în cauză a quantumului efectiv al acestuia.

Contra celor susținute de guvernul francez, rezultă că, în ceea ce privește încălcarea dispozițiilor Regulamentelor nr. 3665/87 și nr. 3002/92, o abatere, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95, conduce la recuperarea avantajului economic acordat în mod nejustificat operatorului în cauză, care constă, conform articolului 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 3665/87 și articolului 5a din Regulamentul nr. 3002/92, în ajutoarele și sumele primite în mod nejustificat de acest operator economic, majorate cu dobânzile prevăzute de aceste articole.

Prin urmare, este necesar a se răspunde la a doua întrebare că articolul 3 alineatul (1) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 trebuie interpretat în sensul că faptul că un operator economic este debitor al unor creațe constând în dobânzi, precum cele în discuție în litigiul principal, nu constituie o „abatere continuă sau repetată”, în sensul acestei dispoziții. Asemenea creațe trebuie considerate ca rezultând din aceeași abatere, în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2988/95, care determină recuperarea ajutoarelor și a sumelor primite în mod nejustificat care constituie creațele principale.

Cu privire la a treia întrebare

Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 trebuie interpretat în sensul că, în ceea ce privește acțiunile în justiție ce determină adoptarea unor măsuri administrative care au ca scop recuperarea unor creațe constând în dobânzi, precum cele în discuție în litigiul principal, termenul de prescripție prevăzut la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf începe să curgă de la data săvârșirii abaterii ce dă dreptul la recuperarea ajutoarelor și a sumelor nedatorate pe baza cărora sunt calculate aceste dobânzi sau dacă acest termen începe să curgă de la data corespunzătoare momentului de la care se calculează dobânzile respective.

Cu titlu introductiv, trebuie amintit că din răspunsul la a doua întrebare reiese că creațe precum cele în discuție în litigiul principal trebuie considerate ca rezultând din aceeași

¹ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 6 octombrie 2015, *Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export, C 59/14, EU:C:2015:660*, punctul 24.

abatere, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95, atât în măsura în care acestea privesc principalul, cât și în măsura în care ele privesc dobânzile.

Prin urmare, în conformitate cu textul articolului 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 2988/95, termenul de prescripție a acțiunilor având ca scop recuperarea unor astfel de creanțe este de patru ani de la data la care a fost comisă această abatere.

Data la care abaterea menționată a fost comisă trebuie stabilită în raport cu derularea faptelor în discuție în litigiul principal.

Astfel, Curtea a statuat că, având în vedere condițiile necesare pentru constatarea unei abateri, momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție se situează la data evenimentului care survine ultimul, și anume fie la data producerii prejudiciului, atunci când acest prejudiciu se produce ulterior acțiunii sau omisiunii care constituie o încălcare a dreptului Uniunii, fie la data respectivei acțiuni sau a respectivei omisiuni, atunci când avantajul în cauză a fost acordat anterior acțiunii sau omisiunii menționate¹.

În această privință, Curtea a precizat că, în ceea ce privește restituirile la export, un „prejudiciu”, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95, se produce la data luării deciziei de acordare definitivă a avantajului în cauză. Astfel, aceasta este data începând de la care există în mod efectiv un prejudiciu adus bugetului Uniunii. Nu se poate considera că acest prejudiciu există înainte de data acordării definitive a acestui avantaj decât dacă s-ar admite că termenul de prescripție pentru a recupera același avantaj poate deja să curgă deși acesta nu a fost încă acordat². În ceea ce privește o garantie precum cea prevăzută la articolul 5a din Regulamentul nr. 3002/92, trebuie să se constate că un prejudiciu, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95, se produce în ziua eliberării respectivei garanții.

În spățiu, cronologia faptelor în discuție în litigiul principal, astfel cum a fost expusă în decizia de trimitere, nu permite să se stabilească, pe de o parte, data la care „prejudiciul”, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95, s-a produs și, pe de altă parte, dacă acest prejudiciu s-a produs anterior sau ulterior acțiunii sau omisiunii care constituie o încălcare a dreptului Uniunii.

În orice caz, revine instanței de trimitere, care dispune de o cunoaștere aprofundată a faptelor în discuție în litigiul principal, sarcina de a stabili dacă, în spățiu, avantajul vizat a fost acordat definitiv anterior acțiunii sau omisiunii care constituie o încălcare a dreptului Uniunii. Într-un astfel de caz, termenul de prescripție a acțiunilor având ca scop recuperarea creanțelor constituite din dobânzile în cauză începe să curgă de la data respectivei acțiuni sau a respectivei omisiuni. Dacă, dimpotrivă, rezultă că acest avantaj a fost acordat ulterior acțiunii sau omisiunii menționate, *dies a quo* corespunde datei acordării respectivelui avantaj și, prin urmare, zilei corespunzătoare momentului de la care se calculează dobânzile menționate.

Având în vedere considerațiile de mai sus, este necesar a se răspunde la a treia întrebare că articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 trebuie interpretat în sensul că, în ceea ce privește acțiunile ce determină adoptarea unor măsuri administrative care au ca scop recuperarea unor creanțe constând în dobânzi, precum cele în discuție în

¹ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 6 octombrie 2015, *Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export*, C 59/14, EU:C:2015:660, punctul 26.

² A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 6 octombrie 2015, *Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export*, C 59/14, EU:C:2015:660, punctul 32.

litigiul principal, termenul de prescripție prevăzut la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf începe să curgă de la data săvârșirii abaterii ce dă dreptul la recuperarea ajutoarelor și a sumelor nedatorate pe baza cărora sunt calculate aceste dobânzi, și anume de la data elementului constitutiv al acestei abateri care se produce ultimul, mai precis fie data acțiunii sau a omisiunii, fie data prejudiciului.

Cu privire la a patra și la a cincea întrebare

Prin intermediul celei de a patra și al celei de a cincea întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 trebuie interpretat în sensul că, în ceea ce privește acțiunile ce determină adoptarea de măsuri administrative având ca scop recuperarea unor dobânzi, precum cele în discuție în litigiul principal, prescripția se împlineste la expirarea termenului prevăzut la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf atunci când, în acest termen, autoritatea competență, deși a solicitat rambursarea ajutoarelor sau a sumelor încasate în mod nejustificat de operatorul economic în cauză, nu a adoptat nicio decizie cu privire la aceste dobânzi.

Atât din modul de redactare, cât și din economia articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2988/95 reiese că această dispoziție impune, la al patrulea paragraf, o limită absolută care se aplică prescripției acțiunii cu privire la o abatere, prescripția devenind efectivă cel Tânăr la data la care expiră o perioadă egală cu dublul celei prevăzute la primul paragraf al aceleiași dispoziții, fără ca autoritatea competență să fi aplicat o sancțiune, cu excepția cazurilor în care acțiunea administrativă a fost suspendată în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din acest regulament¹.

Având în vedere jurisprudența Curții, trebuie să se constate că această limită absolută se aplică și adoptării unor măsuri administrative, în sensul articolului 4 din acest regulament².

În plus, Curtea a statuat că limita menționată contribuie la consolidarea securității juridice a operatorilor economici, împiedicând ca prescrierea acțiunii cu privire la o abatere să poată fi întârziată indefinitely prin acte de întrerupere repeatate³.

Astfel, cu excepția ipotezei în care acțiunea administrativă este suspendată conform articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2988/95, actele de cercetare sau de urmărire în justiție adoptate de autoritatea competență și aduse la cunoștința persoanei în cauză, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) al treilea paragraf din acest regulament, nu au ca efect întreruperea termenului prevăzut la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din reglamentul menționat⁴.

Rezultă că, în ceea ce privește abateri precum cele în discuție în litigiul principal, autoritatea competență este obligată să adopte măsurile administrative destinate recuperării avantajului economic acordat în mod nejustificat, în orice caz, în termenul prevăzut la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul nr. 2988/95.

Având în vedere considerațiile care figurează la punctele 30 și 45 din prezenta hotărâre, acest termen se aplică atât măsurilor având ca scop recuperarea sumelor menționate la

¹ Hotărârea din 11 iunie 2015, *Pfeifer & Langen*, C 52/14, EU:C:2015:381, punctul 63.

² Hotărârea din 3 septembrie 2015, *Sodiaal International*, C 383/14, EU:C:2015:541, punctul 33.

³ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 11 iunie 2015, *Pfeifer & Langen*, C 52/14, EU:C:2015:381, punctul 64.

⁴ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 11 iunie 2015, *Pfeifer & Langen*, C 52/14, EU:C:2015:381, punctul 72.

articoul 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 3665/87 și la articolul 5a din Regulamentul nr. 3002/92, cât și celor referitoare la dobânzile prevăzute la aceste dispoziții și începe să curgă de la data la care a fost săvârșită abaterea, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95, care constituie o încălcare a dispozițiilor Regulamentelor nr. 3665/87 și nr. 3002/92.

Prin urmare, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în care autoritatea competentă a solicitat, într-o primă etapă, rambursarea creanțelor principale, înainte de a solicita, într-o a doua etapă, rambursarea dobânzilor, presupunând că au fost adoptate acte de întrerupere a prescripției cu privire la aceste dobânzi, autoritatea menționată era obligată să adopte decizia sa privind rambursarea dobânzilor respective în termenul prevăzut la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul nr. 2988/95.

Rezultă că, atunci când au fost săvârșite abateri referitoare la Regulamentele nr. 3665/87 și nr. 3002/92, precum în litigiul principal, respectiv în cursul anilor 1999 și 2000, articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 nu permitea autorității competente să adopte în cursul anului 2013 o decizie privind dobânzile în temeiul articolului 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 3665/87 și al articolului 5a din Regulamentul nr. 3002/92, întrucât creanțele referitoare la aceste dobânzi erau, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, prescrise la acea dată. Având în vedere caracterul absolut al limitei prevăzute la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul nr. 2988/95, această concluzie se impune și atunci când autoritatea menționată a adoptat, în termenul prevăzut de această dispoziție, o decizie privind rambursarea sumelor care constituie creanța principală.

Având în vedere considerațiile anterioare, trebuie să se răspundă la a patra și la a cincea întrebare că articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 trebuie interpretat în sensul că, în ceea ce privește acțiunile în justiție ce determină adoptarea unor măsuri administrative având ca scop recuperarea unor dobânzi, precum cele în discuție în litigiul principal, prescripția se împlineste la expirarea termenului prevăzut la articolul 3 alineatul (1) al patrulea paragraf menționat atunci când, în acest termen, autoritatea competentă, deși a solicitat rambursarea ajutoarelor sau a sumelor încasate în mod nejustificat de operatorul economic în cauză, nu a adoptat nicio decizie în ceea ce privește aceste dobânzi.

Cu privire la a șasea întrebare

Prin intermediul celei de a șasea întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2988/95 trebuie interpretat în sensul că un termen de prescripție prevăzut de dreptul național, mai lung decât cel prevăzut la articolul 3 alineatul (1) din acest regulaament, poate fi aplicat, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în ceea ce privește recuperarea unor creanțe constând în dobânzi născute înainte de data intrării în vigoare a acestui termen și care nu erau încă prescrise în temeiul acestei din urmă dispoziții.

Trebuie amintit că, în conformitate cu articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2988/95, statele membre pot aplica termene de prescripție mai lungi decât termenul minim de patru ani care figurează la articolul 3 alineatul (1) din acest regulaament¹.

¹ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 17 septembrie 2014, Cruz & Companhia, C 341/13, EU:C:2014:2230, punctul 54.

În această privință, statele membre păstrează o largă putere de apreciere cu privire la stabilirea unor termene de prescripție mai lungi pe care înteleg să le aplice în caz de abatere care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii¹.

În plus, din jurisprudența Curții reiese că, în temeiul articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2988/95, statele membre pot, pe de o parte, să continue să aplice termene de prescripție mai lungi care existau la data adoptării regulamentului menționat și, pe de altă parte, să introducă noi norme de prescripție care să prevadă termene de prescripție mai lungi, ulterior acestei date².

În ceea ce privește litigiul principal, din decizia de trimitere reiese că, la data săvârșirii abaterilor în cauză, nu există în dreptul național niciun regim de prescripție susceptibil să se aplice în locul celui prevăzut de Regulamentul nr. 2988/95.

Instanța de trimitere precizează totuși că Legea nr. 2008-561 a introdus un nou regim de prescripție de drept comun, care stabilește termenul pentru această prescripție la cinci ani.

În aceste condiții, întrebarea adresată de instanța de trimitere privește aspectul dacă dreptul Uniunii se opune aplicării unui termen de prescripție mai lung, în sensul articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2988/95, în măsura în care aceasta ar fi avut ca efect prelungirea cu un an a termenului de prescripție aplicabil în principiu unor creațe care nu erau încă prescrise.

Trebuie amintit de la bun început că aplicarea unui termen de prescripție mai lung decât cel prevăzut la articolul 3 alineatul (1) din acest regulament nu poate fi avută în vedere decât dacă, la data intrării în vigoare a termenului menționat, creațele în cauză nu sunt prescrise nici în raport cu primul paragraf al acestei dispoziții, nici în raport cu cel de al patrulea paragraf al acesteia, care constituie o limită absolută, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 53 și 59 din prezenta hotărâre.

Pe altă parte, dacă statele membre prevăd termene de prescripție mai lungi, în temeiul articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2988/95, acestea nu sunt obligate, în contextul dispoziției menționate, să prevadă astfel de termene de prescripție mai lungi în norme speciale și/sau sectoriale³. Acestea au și posibilitatea de a adopta dispoziții legislative care instituie un termen de prescripție cu caracter general⁴.

Dacă se aplică un termen de prescripție mai lung în temeiul articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2988/95, prescripția este în orice caz împlinită, independent de adoptarea unui act de întrerupere a prescripției, cel Tânăr la data la care expiră un termen egal cu dublul acestui termen de prescripție mai lung.

În plus, statele membre păstrează o largă putere de apreciere în ceea ce privește stabilirea unor termene de prescripție mai lungi, aceste state trebuie totuși să respecte principiile generale ale dreptului Uniunii, în special principiul securității juridice și principiul proporționalității.

¹ Hotărârea din 17 septembrie 2014, *Cruz & Companhia*, C 341/13, EU:C:2014:2230, punctul 55 și jurisprudența citată.

² Hotărârea din 29 ianuarie 2009, *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb și alții*, C 278/07-C 280/07, EU:C:2009:38, punctul 42.

³ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 29 ianuarie 2009, *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb și alții*, C 278/07-C 280/07, EU:C:2009:38, punctul 46.

⁴ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 17 septembrie 2014, *Cruz & Companhia*, C 341/13, EU:C:2014:2230, punctele 57 și 63 și jurisprudența citată.